

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Процес інтенсифікації *транснаціональної злочинності* та транскордонного впливу організованих злочинних угруповань на економічну, політичну, культурну, правову сфери суспільного розвитку. Транснаціональна злочинна діяльність характеризується такими кримінологічними ознаками: а) має організований характер; б) співучасники злочину діють в різних державах. При цьому безпосереднє фізичне перетинання кордонів є необов'язковим. Поширення телекомунікаційних технологій відкриває широкі можливості для переміщення інформації, ресурсів засобами електронного зв'язку; в) суспільно небезпечні наслідки настають за межами країни-місцезнаходження злочинця. Відповідно – транснаціональні злочини підпадають під юрисдикцію двох і більше держав за умови, що в кожній з країн, згідно принципу «*nullum crimen sine lege*», вони визначені як такі на підставі національного закону про кримінальну відповідальність. Питання кримінально-правової кваліфікації та процедури притягнення до кримінальної відповідальності в таких випадках вирішуються, виходячи з положень внутрішніх джерел права та міжнародно-правових договорів.

Глобалізація злочинності є прямим наслідком економічної, політичної, технологічної, культурної глобалізації. Поширення взаємозалежності між країнами у сфері господарських відносин, кредитно-банківської діяльності, політичних і культурних взаємодій, а також зростання співробітництва у технічній та технологічній сферах тягне за собою й закономірне відтворення у них кримінальних практик. Результатом глобалізації злочинності є посилення інституційної залежності локальних (внутрішньодержавних) осередків злочинної діяльності від загальносвітових тенденцій криміналізації.

Глобалізація злочинності проявляється у поширенні таких її різновидів: а) загальнокримінальна транснаціональна злочинність – незаконна торгівля зброєю, наркотичними засобами, психотропними речовинами, людьми, контрабанда (зокрема, культурних цінностей) тощо; б) транснаціональна економічна злочинність – легалізація (відмивання) коштів, здобутих злочинним

шляхом, кіберзлочинність, корупційна злочинність і т.п.; в) транснаціональна політична злочинність – захоплення державної влади та фінансування таких дій, диверсії, посягання на територіальну цілісність суверенних держав, розв'язування та ведення агресивних війн, найманство, міжнародний *тероризм* і т.п. Кожен з них на сьогоднішній день має інституційний характер, який полягає у тому, що транснаціональні організовані злочинні угруповання мають широку мережу представництв в різних державах, міжнародні політичні зв'язки, активно використовують банківську, транспортну інфраструктуру, засоби масової інформації та комунікації для забезпечення злочинної діяльності.

Характерною особливістю глобалізації злочинності кінця ХХ – першої чверті ХХІ ст.ст. є інституційна інтеграція політичної та економічної транснаціональної злочинності. Центри концентрації великого фінансового капіталу (транснаціональні корпорації, промислово-фінансові, банківські групи тощо) частково перебирають на себе функції політичного регулювання, знижуючи при цьому ступінь контролю з боку держав та міжнародних організацій як за їх функціонуванням, так і за суспільним розвитком в цілому. Діяльність вказаних центрів, спрямована переважно виключно на отримання прибутків і в низці випадків не ґрунтується на світоглядних засадах соціального лібералізму, принципах демократизму, гуманізму й бережливого ставлення до Природи, становить загрозу національним інтересам країн, довікллю. Намагання чинити супротив зовнішній політико-економічній експансії з боку таких суб'єктів (їх груп) призводить до застосування по відношенню до суверенних держав як формального (юридично визначеного, очевидного), так і неформального (юридично не визначеного, неочевидного, замаскованого) економічного, політичного, інформаційного, військового впливу. Він реалізується через систему злочинів проти основ національної безпеки, громадської безпеки, авторитету органів державної влади, виборчих прав, проти миру і безпеки людства, військових злочинів тощо. Актуальною проблемою в цьому аспекті залишається зловживання міжнародним правом.

Зокрема – використання можливостей, обумовлених прямою (членством) чи непрямою (впливом на членів) участю у міжнародних правових інституціях щодо легалізації насильства чи легального блокування прийняття ними рішень.

Існуючі тенденції глобалізації злочинності свідчать про активне залучення України до процесів транснаціональної криміналізації і, перш за все, економічного та політичного характеру. Це становить загрозу для національної безпеки та зумовлює необхідність інтеграції кримінологічної, правової, економічної, зовнішньої і безпекової політик, активізації міжнародних зусиль щодо протидії факторам та ефектам глобалізації злочинності.

Літ.: 1. Бек У. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / У. Бек ; пер. з нім. О. С. Юдіна. – К. : «Ніка-Центр», 2011. – 407 с. 2. Гилинский Я. И. Глобализация и девиантность / Я. И. Гилинский. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2006. – 392 с. 3. Зелинская Н. А. Международные преступления и международная преступность : монография / Н. А. Зелинская. – Одесса : Юридическая литература, 2006. – 565 с. 4. Стиглиц Дж. Глобализация : тревожные тенденции / Дж. Стиглиц ; Пер. с англ. Г. Г. Пирогова. – М. : Национальный общественно-научный фонд, 2003. – 304 с. 5. Viano E. C. Global Organized Crime : Myth, Power and Profit / E. C. Viano, J. Magallanes, L. Bridel. – Durham : Carolina Academic Press, 2003. – 207 p.

Орлов Ю. В.